

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 2.

Lýsingaprisur fyri petireglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 13. januar 1931.

Kostur kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsinum, brévasvarnarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

5. árg.

Tandlæge BREND

træffes 11—5. Telf. 114.

Med Hensik paa Tidens
Alvor udtalte Statsmini-
ster Th. Stauning ved
Aarskiftet til »Social-Dem-
okraten«, København:

JEG TÆNKER, at mange-
ligesom jeg, staar ret usik-
kert i Forventningerne til det
nye Aar. Rent instinktmæssig
forudser jeg onde Tider med
økonomiske Vanskeligheder og
det Tryk, som følger deraf. Men
jeg indrømmer, at et og andet
Tegn ogsaa kunde tyde paa svag
Bedring.

Forstyrrelserne ude i Verden
er imidlertid saa dybtgaaende
og forgenede, at man ikke tør
tro paa nogen snarlig Genop-
staaen af det tidligere kendte,
forholdvis normale økonomiske
Liv, og vi ved alle nu, at de
store Forstyrrelser over inter-
national Virkning, omend Styr-
ken kan være forskellig paa de
forskellige Lande.

Det maa derfor fremdeles
være naturligt, at alle Kræfter
sættes ind for at tilvejebringe
Beskæftigelse ved nødvendige
Arbejder baade for Staten og
det private Erhvervsliv. Vi ved,
at de offentlige Arbejder fore-
findes i begrænset Omfang og
paa meget begrænset Omraa-
der, men det, der kan udøves,
maa sættes i Værk — særlig for
at hjælpe den vældige Skare af
ufagterte Folk til nogen Bes-
kæftigelse.

Men dernæst maa det private
Erhvervsliv udvikles, og Staten
kan ikke holde sig tilbage, hvor
en Haandsrekning er fornøden.
Der er Omraader, hvor Folk i
Uforstand forsynes sig med Va-
rer, som kunde produceres af
vore Arbejdsløse, og der er Mar-
kedet ude i Verden, hvor dan-
ske Produkter kan finde Afset-
ning. Paa begge Felter er det
muligt, at Statsmagten fremde-
les maa yde Bistand. De Planer,
Industrien har anviset i sit Svar
paa Regeringens Spørgsmaal om,
hvilke Foranstaltninger der bør
iværksættes for at skaffe forøget
Eksport, vil blive behandlet med
største Velvilje, og jeg haaber,
at Lovgivningsmagten ogsaa vil
forstaa, hvad Tiden kræver.

Men den Sandhed bør vi na-
turligvis se i Øjnene, at det, der
skal oparbejdes, kommer ikke
fra den ene Dag til den anden.
Hvis man havde paabegyndt
dette Arbejde, da dets Nøden-
dighed blev paapeget i 1926, saa
havde vi maaske nu været ude
over Forberedelserne, men den
Gang var Talen færges. Den
Gang fablede man om Nedske-

ringens Nødvendighed, og da
den var ført igennem med En-
sidighed og Klassehad imod
Underklassen, saa viste den sig
— selvfølgelig — at være ganske
virkningsløs overfor Arbejdsløs-
hed og Kriser.

Nu skal vi altsaa fortsætte
det, der er begyndt af Udbyg-
ning af Industri, Fiskeri og
Skibsfart, i Forventning om, at
det vil give forøget Efterspørgsel
efter Arbejdskraft. Men medens
dette foregaar, er det en social
Fornødenhed, at Nød og Demo-
kratisering modvirkes. Det synes
ikke at være hensigten at gen-
nemføre den store Socialreform,
der ogsaa indeholder en nød-
vendig Nyordning af Arbejdsløs-
hedslovgivningen, men saa maa
der paa anden Maade raades
Bod paa Virkningerne af den
langvarige Arbejdsløshed, som
netop i saa høj Grad har ramt
Tusinder af vort Lands Ungdom.

Det er triste Udsigter, der er
forberedt ved Arbejdsgivernes
Holdning til de udlobende Over-
enskomster.

I Tider med saadan Alvor,
som møder Blikket, naar vi ser
til England, Tyskland, Amerika,
burde man have gjort, hvad der
var muligt for at undgaa ufor-
nødne Forstyrrelser i vort Pro-
duktionsliv. Hvis Talen om
Samarbejdets Nødvendighed in-
deholder Realiteter, burde den i
Tider som de nuværende have
været fremført, før Krigstrom-
men var bragt i Anvendelse, og
endelig kan ingen se bort fra
den Kendsgerning, at Tekniken,
Rationaliseringen, fremkalder
Spørgsmaalet om Beskæftigelse
for den menneskelige Arbejds-
kraft med anderledes Vægt end
nogensinde før. Man kan afvise
dette Spørgsmaal, men det vil
melde sig atter og atter. Maski-
nernet Vækst paa Menneskenes
Bekostning kalder Arbejdstids-
og Feriekravene frem med
ulyke Berettigelse, ja, med so-
cial Nødvendighed.

Og medens vi skuer ud over
en nødstedt Hær af Arbejdsløse
og over en Bondebefolkning,
der jamrer over Tidens Tryk,
over Bentebyrder og faldende
Priser, saa ofrer vort lille Land
hvert Aar en vældig Brøkdæl af
Landets Skatteindtægt — et
halvt Hundrede Millioner Kro-
ner — til Opretholdelse af et
forældet, af Erfaringerne og
Udviklingen dødsdømt Rust-
ningsvæsen. Hvorlænge vil Re-
præsentanter for Bønderne, den
sunde, realistisk tænkende Del
af Folket, finde sig i, at saadan
Meningsløshed opretholdes?

Det er Tid til Handling og
Virksomhed, ikke til Ufred og
Ødselhed. Jeg ønsker, at Aaret,

der kommer, maa bane Vej for
en voksende Forstaaelse af disse
store, sociale Opgaver.

„Tingakrossur“ og Stauning.

Nietzsche kontra Karl Marx.

Fyri mongum av teim, ið
»Tingakrossur« lesa, tykist tað
bert at vera hin eini meinbogi
fyri føroyskum sjálvstýri(?),
nevnliga maðurin Stauning. So
einfalt framheldur »Tingakr.«
bettar mál fyri lesarum sínum
kring um Føroyar. Tað er tí
einki at undrast á, um barns-
ligar sálir, og menni ið hava
fingid ein einfaldan uppfatan av
sjálvstýris hugsanini, gerast óðir
inn á meinbogan, Stauning, við
tí uppfatan, at bert hann var
burturruddaður á ein ella annan
hátt, áttu vit fullfígga sjálvstýri.
Um so var, kundu vit jú fyri
langt síðani havt sjálvstýri í
Føroyum, tí mangir eru hátt-
arnir, tá ið menn skulu fyrir-
beinast.

Hendan einfalda uppøssing
móti manninum Stauning hevur
teir, fyri sjálvstýrisflokkin og
»Tingakr.«, ikki heilt góðu
fylgir, at menn finna uppá at
granska mannin Stauning gjøll-
ari, hvat ið kann koma at hava
allt annað enn júst teir av
»Tingakr.« tilfellaðu fylgir. Tað
finnast jú hópin menniskjur, ið
líkafram dyrka yvirmenniskja*);
fyri teimum, ið stíggja undrandi
á stórmennir í tí trúgv, at menn
kunnu broyta veraldarsøguna
inn á tilfellaða leiðir sum t. d.
Napoleon I., Lenin o. s. fr., er
Stauning, individualisturin, ið er
orsokin til allar samfundsbroyt-
ingar, sjálvandi ársokin, sum
fyrir umtalað, til at sjálvstýris-
flokkin enn ikki er náddur á
mál. Og fyri aðrar, ið dyrka
yvirmenniskja**), stíggja ið man-
ninum Stauning sjálvst restmenni,
hvors gerðir verða fylgdar við
undran, hvat ið als ikki er til-
ætla av »Tingakr.«, ið hevur
tann uppfatan, at tað er mað-
urin Stauning, ið ársakar mót-
støðuna móti sjálvstýrisflokki-
num. Var Stauning ikki, so var
allt órðvísti(?)

At hettar er ein blóðskeiv
uppfatan av søguni, gerst ikki
við. Hesa uppfatan hava so
mangir havt, og hví ikki »Tinga-
krossur«, ið júst ikki er nakað
gloft málga og enn i mangar
málar tykist at venda sær til
fólk, ið livdu í miðalöld. Nú
kann tað eisini vera, at »Tinga-
krossur« meinar, at Føroyingar
standa javnsíðis mannfjöldini í
miðalöld, hvat ið mentum við-
vikur.

Men fyri aftur at koma til
mannin Stauning, er tað nakað,
ið er vert at leggja merki til,
uppfatanin av einum flokksfor-
ara. Staunings hugsan broytir
hugsan Dana ella danska ar-
beiðarans, sjálvandi verður stór-

menni Stauning stórri av sli-
kari uppfatan, (her meinst við and-
ligt stórmenni, tá Stauning er
kroppsliga stórur eins væl og
J. Patursson), maðurin Stauning
flytur allan sín hugsan inn í tað
danska fólk. At tað ikki er so,
skal her greiðast »Tingakr.« frá.
»Tingakr.« er millum annað
eitt borgarligt blað við einum
sterkum nationalistiskum dæmi.
Harav hevur blaðið illt við at
fata, hvat ið rorir seg djúpast
niðri í samfelaginum. Sum eitt
borgarligt málgað sær og uppf-
atar tað alt, ið hendir, á borg-
arligan hátt.

»Arbejdsforeren spiller — som
altid i den borgerlige Bevidsthed
— en dominerende Rolle. I Ste-
det for i Føroren at se et Ud-
tryk for en Samfundsklasses
Ønsker og Krav, betragtes han
som eneste Drivkraft paa godt
og ondt.« (Her eftir Jul. Bom-
holt: »Dansk Digtning«).

Nevnda bókmentasaga nevnr
ikki eitt orð um »Tingakr.«. Men
hettar hóskar so frálíka
væl til tann áskoðan, »Tingakr.«
leggur fram í dagsins ljós. Her
er tað greitt og tíðuliga sagt,
hvussuleiðis tann individuella
hugsanin sær uppá ein flokks-
oddamann. Tað er einarin Sta-
uning, ið ávirkar donsku fjöldina,
og ikki tvorturimóti, meðan
sannleikin er tann, at einarin,
í hesum tilfelli Stauning, sýnir
vilja tað fólkis, ið aftanfyrri hann
stendur. Soleiðis kemur eisini
eitt annað domi til sjóndar av
tí sama, nevniliga: var tað ikki
Stauning, so var tað onkur
annar*), ið fór fram við tí av
»Tingakr.« so nógv umtalaða
harraði(?), ið fyri sjálvstýris-
flokkinum tykist at vera ein
akut sjúka. Men fyri at sleppa
frá tí ringu pínuni, »Tingakr.«
nervast av, má ilskan granskast
og upprunin finnast. At sárið
groiðist við at sláa Stauning í
hel, er ógvuliga ivasamt. Konir
menn vilja halda nei. Menn
vilja vera við, at upprunin til
ilskuna í »Tingakr.« er nakað,
ið nevnist parlamentarisma,
t. v. s. fólkaraði, ið ikki kann
semjast við diktatur, einaveldi,
ofta harraði. Hvar hesar báðar
hugsjónir stríðast, má tann, ið
við undirlutan er, kenna svidran
av yvirvaldinum.

Sjálvstýrisflokkin er eitt
minnital, men hann vil ráða,
og kann tað best fremjast við
diktatur. Hvar ið kemur heldur
illa við er, at forsetisráðharrin
Stauning er parlamentarikari
um ein háls**). Aftrat kemur,
at fjöldin av Føroya fólk góð-
kennir tað stóðu, Stauning hevur
tíkt til sjálvstýrisflokkin. Tað
kann vera, at Il Duce hevði
borið seg órðvíst at yvirfyri
andsbróðurinum á Áarveg, men
nú er hann einaferð ikki í nor-
røna ringinum, so tað má vera
harvið.

Sambandsmenn krevja ríkis-
felagsskapin varðveittan, og teir
eru fleirtal — og ein danskur
forsetisráðharri er ikki loyvalur
sum parlamentarikari, um so

er, at hann setur eitt fleirtals-
ynski til stóis. Hvussu bangnir
sjálvstýrismenn eru fyri einum
slíkum sambandsfleirtali, sæst
best av teirra stóðu til fólk-
kvaðuna. Ikki bert tað, at teir
raddust sín egna skugga í 1930,
men teir hava avskorið okkum
frá at krevja sjálvstýri, soleingi
ein sambandsflokkur eigur menn
á Løgtingi, fyri at gera rætt og
skjal til allar síðir; men um
teir, ið stjórna sjálvstýrisflokkin,
eru hugaðir til í framtíðini at
gera rætt og skjal, er ógvuliga
ivasamt.

Streymur.

Nýtsla av „Smiril“.

Harri blaðstjóri! Eg fari til
at heita á tygum um innivist
í heibráða blað tygara fyri
fylgjandi:

Eg og fleiri við mær hava
hildið, at »Smiril« skal vera til
fyri at gagna landið og fólkíð,
men tíverri visur tað seg frá tí
ráðandi (administrativu) síðuni,
sum at fólk og land skal vera
til fyri at gagna »Smiril«. Tað
hevur ofta verið spurt manna
millum, hvat »Smiril« er til, og
tað spyrji eg eisini, tá ið hann
ikki kann útvega tað mest sam-
fundsgagnliga til fiskarar og
fór (fartøjr).

Eg lat gera ein bát til inn-
stalariaða maskinu í Kvalbæ, og
í Vági skuldi eg hava maskinu
í hann. Tað var sjálvandi tørfert
at fáa tilfikan bát í góðum so
langan veg í hesum óálitandi
veðrinum, og serliga tá ið einki
annat far varð at fáa at fara
eftir honum við, enn ein inn-
stalariaður motorbátur, ið so
skuldi sleipa hann til Vágs.
Sendi eg tí telegram til Mitens
um at lata »Smiril« fara inn á
Kvalbæ, tá ið hann kom suður
leygardagin t. 19. decembris. Eg
roknaði fast við, at Mitens, sum
direktor fyri »Smiril«, fór at
jatta hettar, tí tað var lands-
gagnligt og tað beinleiðis eisini,
men tíverri bleiv eg stórliga
skuffaður, tá ið eg fekk soljóð-
andi telegram frá harra Mitens:
»Smiril« forsakaður, kann ikki
fara Kvalbæ, Mitens.»

Við á hyggja at hr. Mitens
telegrammi, so kann eg siga,
at hann var ikki fóruvur fyri at
siga, um »Smiril« var forsök-
aður til Suðuroyar fyrrrenn leyg-
armorgunin. Telegrammið frá
Mitens fekk eg t. 18. decembris,
og sjálvandi skuldi »Smiril«
fyrst suður leygarmorgunin. Eg
haldi atburð Mitens'ar vera
ógviliga undarligan og kann
ikki lata hann vera óátalaðan;
at »Smiril« hevði góða tíð suður,
kann prógvast av tí, at hann
kundi ligga fleiri tímar á Húsav-
iki og Skálavík og kom álíka-
væl á Tvøroyri í góðari tíð.

Mitens átti at minst til, at
okkara sókn stjófar »Smiril«
eftir forminum sum aðrar skóknir,
átti tað tí ikki at verið nakað
undarligt, um »Smiril« gjørdi
nakað gagnligt fyri okkum eisini,
tað vil siga, viss hann er til fyri
at gagna landið og fólkíð, gjørdi
vitanid hvorki hevur hann gjørt
illa gerð, hann nakað gagnligt

*) Heroes and Hero-Worship.

**) Friedrich Nietzsche.

*) Jack London: Klassernes Kamp.

**) Th. Stauning: Parlamentarisme
eller Diktatur.